© Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі «Рэспубліканскі інстытут кантролю ведаў»

РТ–2018/2019 гг. Этап ІІІ

Тэматычнае кансультаванне па беларускай мове

Варыянт 1

Заданне. Адказ	**Разбор задання**	**Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу**	**Вучэбны дапаможнік**
А1. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы напісаны правільна: 1) палявыя ***дзьмухаўцы***; 2) Гомельская ***Вобласць***; 3) свята ***Каля́ды***; 4) горны ***Інжынер***; 5) камедыя ***«Паўлінка»***. **Адказ:** 1,3,5	1) *палявыя* ***дзьмухаўцы*** → назоўнік, які абазначае назву расліны, з'яўляецца агульным і пішацца з малой літары; 2) *Гомельская* ***вобласць*** → назоўнік, які абазначае родавую назву адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі, з'яўляецца агульным і пішацца з малой літары; 3) *свята* ***Каля́ды*** → назоўнік, які абазначае назву свята, з'яўляецца ўласным і пішацца з вялікай літары; 4) *горны* ***інжынер*** → назоўнік, які абазначае назву прафесіі, з'яўляецца агульным і пішацца з малой літары; 5) *камедыя* ***«Паўлінка»*** → назоўнік, які абазначае назву літаратурнага твора, з'яўляецца ўласным і пішацца з вялікай літары	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс агульных і ўласных назоўнікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 9. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 18, 27
А2. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару ***а***: 1) р_цэпт; 2) характ_рыстыка; 3) пр_снаводны; 4) праш_птаць; 5) мн_ганацыянальны. **Адказ:** 2,4	1) *рэцэ́пт* → пасля зацвярдзелага зычнага [***р***] у сярэдзіне запазычанага слова і не пад націскам захоўваецца літара ***э***; 2) *характ**а**ры́стыка* → запазычанае слова, у якім у адпаведнасці з беларускім літаратурным вымаўленнем не пад націскам пішацца літара ***а***; 3) *прэснаво́дны* → у першай частцы складанага слова і не пад націскам захоўваецца літара ***э***; 4) *прашаптáць* → спрадвечна беларускае слова, у якім не пад націскам гук [***э***] пераходзіць у гук [***а***], што і перадаецца на пісьме: *шэ́пт – шаптáць*;	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс галосных ***о***, ***э***, ***а***	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 34. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 33. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова:

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	5) *мн**о**ганацыяна́льны* → націск падае не на першы склад другой часткі складанага слова, таму ў першай яго частцы пішацца літара ***о***		вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 15, 26
А3. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару ***я***: 1) б_ражлівы; 2) кра_знаўчы; 3) по_с; 4) л_сніцтва; 5) сп_ктакль. **Адказ:** 2,3,4	1) *б**е**ражлі́вы* → спрадвечна беларускае слова, у якім не ў першым пераднаціскным складзе пішацца літара ***е***; 2) *кра**я**зна́ўчы* → складанае слова, у якім пішацца злучальная літара ***я***, бо націск падае на першы склад другой яго часткі; 3) *по́**я**с* → спрадвечна беларускае слова, у якім незалежна ад месца націску захоўваецца каранёвая этымалагічная літара ***я***; 4) *л**я**сні́цтва* → спрадвечна беларускае слова, у якім у першым складзе перад націскам пішацца літара ***я***; 5) *сп**е**кта́кль* → запазычанае слова, у якім незалежна ад месца націску пішацца літара ***е***	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс галосных ***е***, ***ё***, ***я***	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 35. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 33. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 15
А4. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы напісаны правільна: 1) новы ***ўніверсам***; 2) цётка ***Ўсціння***; 3) ***полны*** рукзак; 4) медыцынскі ***сімпозіум***; 5) позні ***ўсход***. **Адказ:** 1,4,5	1) *новы* ***ўніверса́м*** → пасля галоснага ў пачатку запазычанага слова не пад націскам пішацца літара ***ў*** (нескладовае); 2) *цётка* ***Усціння*** → у пачатку ўласнай назвы пішацца літара ***У*** (складовае) і пасля галоснага; 3) ***поўны*** *рукзак* → слова, у якім адбылася замена зычнага гука [***л***] на зычны гук [***ў***] (параўнайце ў рускай мове: ***полный***); 4) *медыцынскі* ***сімпозіум*** → у запазычаным слове, якое заканчваецца на -***ум***, пішацца літара ***у*** (складовае); 5) *позні* ***ўсход*** → пасля слова, якое заканчваецца на галосны, пішацца літара ***ў*** (нескладовае)	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс ***у–ў***	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 8. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 15

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
А5. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць ***ь***: 1) печ_; 2) насып_; 3) рэл_еф; 4) подз_віг; 5) камен_чык. **Адказ:** 3,5	1) *печ* → пасля зацвярдзелага зычнага [***ч***] *мяккі знак* не пішацца; 2) *насып* → пасля губнога зычнага [***п***] *мяккі знак* не пішацца; 3) *рэльеф* → у слове іншамоўнага паходжання пасля зычнага [***л'***] перад літарай ***е***, што абазначае два гукі [***йэ***], пішацца *раздзяляльны* ***ь***; 4) *подзвіг* → пасля зычнага [***дз'***] перад мяккім зычным [***в'***] *мяккі знак* не пішацца; 5) *камен**ь**чык* → у назоўніку, утваральная аснова якога заканчваецца на ***-нь*** (*камень*), перад памяншальна-ласкальным суфіксам ***-чык-*** пішацца *мяккі знак*	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс мяккага знака	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; §§ 5, 6. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 17
А6. Адзначце правільна напісаныя словы: 1) падарожжа; 2) праграма; 3) бяспрэчны; 4) насценны; 5) наваколье. **Адказ:** 1,2,4	1) *падаро**жж**а* → падаўжэнне зычнага гука [***ж***] у становішчы паміж галоснымі перадаецца падвоеным напісаннем адпаведнай літары (***жж***); 2) *прагра**м**а* → у слове іншамоўнага паходжання падаўжэнне зычных гукаў не адбываецца і пішацца адна літара ***м***; 3) *бя**сс**прэчны* → спалучэнне аднолькавых зычных гукаў на стыку прыстаўкі і кораня перадаецца падвоеным напісаннем адпаведнай літары (***сс***); 4) *насце**нн**ы* → спалучэнне аднолькавых зычных гукаў на стыку кораня і суфікса перадаецца падвоеным напісаннем адпаведнай літары (***нн***); 5) *навако**лл**е* → падаўжэнне зычнага гука [***л'***] у становішчы паміж галоснымі перадаецца падвоеным напісаннем адпаведнай літары (***лл***)	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Падоўжаныя зычныя, іх правапіс	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 9. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 15
А7. Адзначце словы, у якіх на месцы пропуску трэба пісаць літару ***с***: 1) ра_чэсваць; 2) _часце; 3) ка_ьба;	1) *расчэсваць* → прыпадабненне свісцячага зычнага гука [***с***] пры вымаўленні да шыпячага зычнага [***ч***] на пісьме ў прыстаўцы ***рас-*** не перадаецца; вымаўляем: [*ра**шч**эсвац'*]; пішам: *ра**с**чэсваць*;	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Зычныя гукі. Іх	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА,

УДАРНЫ

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
4) пагру_ка; 5) прагно_. **Адказ:** 1,3	2) ***шч**асце* → слова пішацца адпаведна з літаратурным вымаўленнем: [***шч**ас’ц’э*]; 3) *ка**с**ьба* → азванчэнне зычнага гука [***с’***] пры вымаўленні перад звонкім [***б***] на пісьме не перадаецца; вымаўляем: [*ка**з’**ба*]; правяраем: *ка**с**іць*; пішам: *ка**с**ьба*; 4) *пагру**з**ка* → аглушэнне пры вымаўленні ў сярэдзіне слова зычнага гука [***з***] перад глухім [***к***] на пісьме не перадаецца; вымаўляем: [*пагру**с**ка*]; правяраем: *пагру**з**іць*; пішам: *пагру**з**ка*; 5) *прагно**з*** → аглушэнне пры вымаўленні на канцы слова звонкага зычнага гука [***з***] на пісьме не перадаецца: вымаўляем – [*прагно**с***]; правяраем: *прагно**з**ы*; пішам: *прагно**з***	вымаўленне і правапіс. Вымаўленне і правапіс спалучэнняў зычных	2014; §§ 1, 2. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 15, 16
А8. Адзначце словы, якія ў сваім саставе маюць прыстаўку: 1) далікатна; 2) асвяжыць; 3) здольнасць; 4) вымаўленне; 5) прывабны. **Адказ:** 2,4,5	1) *далікатна* → слова ў сваім саставе не мае прыстаўкі; аднакаранёвыя словы: *далікатны, далікатнасць*; 2) *асвяжыць* → слова ў сваім саставе мае прыстаўку ***а-***; аднакаранёвыя словы: *свежы, свежасць*; 3) *здольнасць* → слова ў сваім саставе не мае прыстаўкі; аднакаранёвае слова: *здольны*; 4) *вымаўленне* → слова ў сваім саставе мае прыстаўку ***вы-***; аднакаранёвыя словы: *маўленне*, *маўленчы*; 5) *прывабны* → слова ў сваім саставе мае прыстаўку ***пры-***; аднакаранёвыя словы: *вабіць, вабны*	Марфемная будова слова. Словаўтварэнне і арфаграфія. Культура маўлення. Марфемы як структурна значымыя часткі слова	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; §§ 24–26. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 23, 25
А9. Адзначце словы, якія трэба пісаць праз злучок: 1) (матч) турнір; 2) (масла) завод; 3) (супер) лайнер; 4) (паў) апельсіна; 5) (Дунін) Марцінкевіч. **Адказ:** 1,5	1) *матч-турнір* → складаны назоўнік, утвораны ад двух самастойных слоў ***матч*** і ***турнір*** без злучальнай галоснай, пішацца праз злучок; 2) *маслазавод* → складаны назоўнік, утвораны шляхам спалучэння дзвюх асноў ***масл-*** і ***завод-*** з дапамогай злучальнай галоснай ***а***, пішацца разам;	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Складаныя назоўнікі, іх утварэнне і правапіс	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 33. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	3) *суперлайнер* → складаны назоўнік з першай іншамоўнай часткай ***супер-*** пішацца разам; 4) *паўапельсіна* → частка ***паў-*** з агульным назоўнікам пішацца разам; 5) *Дунін-Марцінкевіч* → складаны назоўнік, які абазначае састаўное прозвішча, пішацца праз злучок		установаў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 27. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа установаў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 19
А10. Адзначце правільна напісаныя лічэбнікі: 1) пяцьдзясят; 2) семь; 3) дзвесце; 4) васьмёра; 5) шаснадцаты. **Адказ:** 1,3,4	1) *пяцьдзясят* → лічэбнік напісаны правільна; 2) *сем* → пасля губнога гука [***м***] *мяккі знак* не пішацца; 3) *дзвесце* → лічэбнік напісаны правільна; 4) *васьмёра* → лічэбнік напісаны правільна; 5) *шаснаццаты* → у сярэдзіне лічэбніка ***шаснаццаты*** пішуцца дзве літары ***ц*** (***цц***)	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс колькасных і парадкавых лічэбнікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа установаў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 46, 47, 49. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа установаў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 33, 34
А11. Адзначце словы, якія трэба пісаць праз злучок: 1) (добра) суседскі; 2) (дакументальна) мастацкі; 3) (сарака) тонны; 4) (архі) важны; 5) (паўночна) заходні. **Адказ:** 2,5	1) *добрасуседскі* → складаны прыметнік, утвораны ад словазлучэння (***добры да суседзяў***), пішацца разам; 2) *дакументальна-мастацкі* → складаны прыметнік, утвораны ад двух раўназначных слоў (***дакументальны*** і ***мастацкі***), пішацца праз злучок; 3) *саракатонны* → складаны прыметнік, утвораны ад словазлучэння (***сорак тон***), пішацца разам; 4) *архіважны* → складаны прыметнік з першай іншамоўнай часткай ***архі-*** пішацца разам; 5) *паўночна-заходні* → складаны прыметнік, які абазначае напрамак свету, пішацца праз злучок	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс складаных прыметнікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа установаў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 33. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа установаў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 41. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа установаў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 19
А12. Адзначце дзеясловы, якія ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку цяперашняга ці будучага простага часу маюць канчатак ***-эш*** (***-еш***): 1) замаўчаць;	1) *замаўчаць* – *замаўчыш* → дзеяслоў ІІ спражэння закончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку будучага простага часу пасля асновы на зацвярдзелы зычны	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Трыванне	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа установаў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
2) напомніць; 3) развязаць; 4) запрэгчы; 5) сумнявацца. **Адказ:** 4,5	гук мае канчатак -***ыш***; 2) *напомніць – напомніш* → дзеяслоў II спражэння закончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку будучага простага часу пасля асновы на мяккі зычны гук мае канчатак -***іш***; 3) *развязаць – развя́жаш* → дзеяслоў I спражэння закончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку будучага простага часу пасля асновы на зацвярдзелы зычны гук [***ж***] не пад націскам мае канчатак -***аш***; 4) *запрэгчы – запражэ́ш* → дзеяслоў I спражэння закончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку будучага простага часу пасля асновы на зацвярдзелы зычны гук [***ж***] пад націскам мае канчатак -***эш***; 5) *сумнявацца – сумняваешся* → зваротны дзеяслоў I спражэння незакончанага трывання ў форме 2-й асобы адзіночнага ліку цяперашняга часу пасля асновы на мяккі зычны гук (*сумнява*[***йэ***]*шся*) мае канчатак -***еш***- (-***ся*** *– постфікс*)	дзеяслова. Утварэнне дзеясловаў закончанага і незакончанага трыванняў. Канчаткі дзеясловаў I і II спражэнняў, іх правапіс	ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 8. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 61, 65. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; практ. 320; § 38
А13. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы трэба пісаць разам: 1) з'явіцца (***з***) ***нянацку***; 2) (***за***) ***летась*** наведвалі; 3) працаваць (***што***) ***дзень***; 4) быць (***на***) ***віду***; 5) гаварыць (***па***) ***французску***. **Адказ:** 1,2,3	1) *з'явіцца* ***знянацку*** → прыслоўе, утворанае ад назоўніка, які ў сучаснай беларускай мове самастойна не ўжываецца, пішацца разам; 2) ***залетась*** *наведвалі* → прыслоўе, утворанае шляхам спалучэння прыслоўя ***летась*** і прыназоўніка ***за***, пішацца разам; 3) *працаваць* ***штодзень*** → прыслоўе, утворанае шляхам спалучэння займенніка ***што*** і назоўніка ***дзень***, пішацца разам; 4) *быць* ***на віду*** → блізкае да прыслоўя па значэнні і функцыі спалучэнне назоўніка з прыназоўнікам пішацца асобна; 5) *гаварыць* ***па-французску*** → прыслоўе, якое мае прыстаўку ***па-*** і заканчваецца на -***ску***, пішацца праз злучок	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс прыслоўяў і спалучэнняў слоў, блізкіх да прыслоўяў	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 27–30. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 19, 43; практ. 344
А14. Адзначце прыклады, у якіх часціцу ***не*** з	1) ***не баяцца*** *марозу* → ***не*** з дзеясловам	Марфалогія і	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова:

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
выдзеленымі словамі трэба пісаць разам: 1) (***не***) ***баяцца*** марозу; 2) (***не***) ***чакаючы*** трамвая; 3) (***не***) ***пасаджаная*** цыбуля; 4) (***не***) ***пахісная*** воля; 5) дарогі (***не***) ***размыты***. **Адказ:** 3,4	пішацца асобна; 2) ***не чакаючы*** *трамвая* → ***не*** з дзеепрыслоўем пішацца асобна; 3) ***непасаджаная*** *цыбуля* → ***не*** з поўным дзеепрыметнікам, пры якім няма залежнага слова, пішацца разам; 4) ***непахісная*** *воля* → ***не-*** – прыстаўка, без якой слова ***непахісная*** не ўжываецца; 5) *дарогі* ***не размыты*** → ***не*** з кароткім дзеепрыметнікам пішацца асобна	арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс часціцы ***не*** з рознымі часцінамі мовы	вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 42. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 12, 15, 47. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 5. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 48
А15. Адзначце сказы, у якіх правільна ўжыта падкрэсленая часціца ***ні***: 1) Пражытае ***ні*** вымяраецца гада́мі, пражытае вымяраецца справамі. 2) У Беларусі кожны куточак, куды ты ***ні*** пойдзеш, пяе: звонкае слова, звонкая песня, звонкае сэрца яе! 3) Бывае і так, што летам зранку ***ні*** расінкі на траве і на галінках. 4) Ці ж ***ні*** лечыць нашы душы цудоўны свет прыроды! 5) Сваім бацькам за ўсё жыццё ***ні*** разу не схлусіў я. **Адказ:** 2,3,5	1) *Пражытае* ***не*** *вымяраецца гада́мі, пражытае вымяраецца справамі.* → для надання адмоўнага значэння частцы сказа пры дзеяслове-выказніку ўжываецца часціца ***не***; 2) *У Беларусі кожны куточак, куды ты* ***ні*** *пойдзеш, пяе: звонкае слова, звонкая песня, звонкае сэрца яе!* → у дадзенай частцы *куды ты ні пойдзеш* для ўзмацнення сцвярджэння ўжываецца часціца ***ні***; 3) *Бывае і так, што летам зранку* ***ні*** *расінкі на траве і на галінках.* → для надання адмоўнага значэння дадзенай частцы *што летам зранку ні расінкі на траве і на галінках*, у якой няма дзейніка, ужываецца часціца ***ні***; часціца стаіць пры назоўніку ***расінкі*** ў форме роднага склону; 4) *Ці ж* ***не*** *лечыць нашы душы цудоўны свет прыроды!* → для надання сцвярджэння сказу пытальна-клічнага тыпу ўжываецца	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Часціцы ***не*** і ***ні***, іх ужыванне і правапіс	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 46. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; практ. 23. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 47

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	часціца **не**; 5) *Сваім бацькам за ўсё жыццё **ні** разу не схлусіў я.* → у спалучэнні ***ні разу*** са значэннем *‘ніколі’* ўжываецца часціца ***ні***		
А16. Адзначце словазлучэнні, якія адпавядаюць нормам беларускай літаратурнай мовы: 1) ажаніцца з зямлячкай; 2) расці па лугам; 3) загадчык аддзелам; 4) прыязджаць у святы; 5) у двух кіламетрах ад горада. **Адказ:** 1,4	1) *ажаніцца з зямлячкай* → дзеяслоў ***ажаніцца*** кіруе назоўнікам у форме творнага склону з прыназоўнікам ***з***; 2) *расці па лугах* → у форме множнага ліку меснага склону назоўнік з асновай на зычны гук [***г***] мае канчатак -***ах***; 3) *загадчык аддзела* → пры назоўніку ***загадчык*** залежнае слова ўжываецца ў форме роднага склону; 4) *прыязджаць у святы* → характэрная для беларускай мовы сінтаксічная канструкцыя; 5) *за два кіламетры ад горада* → характэрная для беларускай мовы сінтаксічная канструкцыя	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Словазлучэнне як сінтаксічная адзінка. Асаблівасці кіравання ў беларускай мове	**З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 8; практ. 55. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; практ. 277. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 9; С. 242–244
А17. Адзначце сказы, у якіх выдзеленае (выдзеленыя) слова (словы) – ***акалічнасць***: 1) ***Каб*** сабраць ураджай, трэба ў падрыхтаваную зямлю своечасова кінуць зерне. 2) У небе ***ціха***: паляцелі ў далёкі вырай журавлі. 3) Чэрвень пчол выводзіць ***старанна*** на папас мядовы. 4) ***Зляцеўшы з клёна***, спусціўся на далонь маю ліст чырвоны. 5) Хадзілі мы некалі з бабуляй у лес, на луг, у поле ***збіраць*** зёлкі. **Адказ:** 3,4,5	1) *Каб сабраць ураджай, трэба ў падрыхтаваную зямлю своечасова кінуць зерне.* → ***каб*** – падпарадкавальны злучнік, пры дапамозе якога ў складаназалежным сказе даданая акалічнасная частка мэты звязана з галоўнай часткай; 2) *У небе ціха: паляцелі ў далёкі вырай журавлі.* → у першай частцы бяззлучнікавага складанага сказа дзейніка няма; выказнік выражаны прыслоўем са значэннем стану ***ціха***; 3) *Чэрвень пчол выводзіць старанна на папас мядовы.* → прыслоўе ***старанна*** адносіцца да дзеяслова-выказніка ***выводзіць***, адказвае на пытанне *як?* і з’яўляецца акалічнасцю; 4) *Зляцеўшы з клёна, спусціўся на далонь маю ліст чырвоны.* → дзеепрыслоўны зварот з’яўляецца акалічнасцю;	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Галоўныя і даданыя члены сказа. Спосабы выражэння галоўных і даданых членаў сказа	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 17. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 56. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 3, 16, 20, 42. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з

УАДиКВ

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	5) *Хадзілі мы некалі з бабуляй у лес, на луг, у поле збіраць зёлкі.* → інфінітыў ***збіраць*** адносіцца да дзеяслова-выказніка ***хадзілі***, адказвае на пытанне *з якой мэтай?* і з’яўляецца акалічнасцю		беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 19, 25
А18. Адзначце аднасастаўныя сказы: 1) Учарашняга дня не вернеш. 2) Смачна спіцца на пахкім сене. 3) Лянівы сам сабе шкодзіць. 4) Праца – гэта добры сродак ад суму. 5) Восеньскі лес заўсёды шматфарбны. **Адказ:** 1,2	1) *Учарашняга дня не вернеш.* → аднасастаўны сказ: дзейніка няма; выказнік выражаны дзеясловам у форме 2-й асобы адзіночнага ліку + часціца ***не***; 2) *Смачна спіцца на пахкім сене.* → аднасастаўны сказ: дзейніка няма; выказнік выражаны спалучэннем прыслоўя з безасабовым дзеясловам; 3) *Лянівы сам сабе шкодзіць.* → двухсастаўны сказ: дзейнік выражаны прыметнікам, ужытым у значэнні назоўніка; выказнік выражаны дзеясловам; 4) *Праца – гэта добры сродак ад суму.* → двухсастаўны сказ: дзейнік выражаны назоўнікам у форме назоўнага склону; выказнік выражаны назоўнікам у форме назоўнага склону + часціца ***гэта***; 5) *Восеньскі лес заўсёды шматфарбны.* → двухсастаўны сказ: дзейнік выражаны назоўнікам у форме назоўнага склону; у састаўным іменным выказніку дзеяслоў-звязка адсутнічае (нулявая звязка), іменная частка выражана прыметнікам	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Двухсастаўныя сказы. Аднасастаўныя сказы, іх будова	**З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 15–19, 27–31. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 11
А19. Адзначце сказы, у якіх працяжнік паміж дзейнікам і выказнікам пастаўлены ў адпаведнасці з правіламі пунктуацыі беларускай мовы: 1) Рыжая вавёрка – скок уніз. 2) Сонца – крыніца жыцця. 3) Хату будаваць – не байкі расказваць. 4) Возера Нарач за Свіцязь – глыбейшае. 5) Лес, безумоўна, – наша багацце. **Адказ:** 1,2,3	1) *Рыжая вавёрка* **–** *скок уніз.* → паміж дзейнікам, выражаным назоўнікам у форме назоўнага склону, і выказнікам, выражаным усечанай формай дзеяслова, ***абавязкова*** ставіцца працяжнік; 2) *Сонца* **–** *крыніца жыцця.* → паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі назоўнікамі ў форме назоўнага склону, ***абавязкова*** ставіцца працяжнік; 3) *Хату будаваць* **–** *не байкі расказваць.* →	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Працяжнік паміж дзейнікам і выказнікам	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 13. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання.

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі інфінітывамі, ***абавязкова*** ставіцца працяжнік; 4) *<u>Возера</u> Нарач за Свіцязь <u>глыбейшае</u>.* → паміж дзейнікам, выражаным назоўнікам у форме назоўнага склону, і выказнікам, выражаным прыметнікам у форме вышэйшай ступені параўнання, працяжнік ***не ставіцца***; 5) *<u>Лес</u>, безумоўна, наша <u>багацце</u>.* → паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі назоўнікамі ў форме назоўнага склону, ёсць пабочнае слова ***безумоўна***, таму працяжнік ***не ставіцца***		Мінск: НІА, 2015; § 12. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 21
А20. Адзначце сказы, у якіх няма парушэння пунктуацыйных нормаў: 1) Чуваць у спевах салаўя цоканне, перабор, і пошчак, і цёхканне, і свіст. 2) Воблакі то шлейфам цягнуцца па небе, то коўдрай яго засцілаюць. 3) Духмяным, жытнім хлебам прыходзіць спелы колас на наш стол. 4) Непаўторныя па сваёй красе беларускія дубровы, ды гаі. 5) Мароз па вуліцах ходзіць і снегам хрусціць, вятры з сабой водзіць і ў дрэвах трашчыць. **Адказ:** 1,2,5	1) *Чуваць у спевах салаўя <u>цоканне</u>, <u>перабор</u>, і <u>пошчак</u>, і <u>цёхканне</u>, і <u>свіст</u>.* → коскамі раздзяляюцца аднародныя дзейнікі, звязаныя паўторным спалучальным злучнікам ***і***; 2) *Воблакі то шлейфам <u>цягнуцца</u> па небе, то коўдрай яго <u>засцілаюць</u>.* → паміж аднароднымі выказнікамі, звязанымі пры дапамозе размеркавальнага злучніка ***то*** – ***то***, ставіцца коска; 3) *<u>Духмяным</u> <u>жытнім</u> хлебам прыходзіць спелы колас на наш стол.* → паміж неаднароднымі азначэннямі, выражанымі якасным прыметнікам ***духмяным*** і адносным прыметнікам ***жытнім***, коска не ставіцца; 4) *Непаўторныя па сваёй красе беларускія <u>дубровы</u> ды <u>гаі</u>.* → паміж аднароднымі дзейнікамі, звязанымі пры дапамозе адзіночнага спалучальнага злучніка ***ды*** (= ***і***), коска не ставіцца; 5) *Мароз па вуліцах <u>ходзіць</u> і снегам <u>хрусціць</u>, вятры з сабой <u>водзіць</u> і ў дрэвах <u>трашчыць</u>.* → аднародныя выказнікі, звязаныя парамі пры дапамозе злучнікаў ***і***,	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку пры аднародных членах сказа	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 19. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 37–40. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 12; практ. 99, 100, 104

УАЯРКВ

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	коскамі не раздзяляюцца; пары аднародных выказнікаў, звязаныя бяззлучнікавай сувяззю, раздзяляюцца коскамі		
А21. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску (пропускаў) трэба паставіць коску (коскі): 1) У маі толькі пацяплее – усё__ як бачыш__ зелянее. 2) Гаючая, жыватворная__ нібы крынічная вада__ для нас ты, матчына мова! 3) Соф'я Кавалеўская, якую мы ведаем__ як першую ў свеце жанчыну-прафесара, паходзіць са шляхецкага беларускага роду. 4) Вясною сонейка вяснушкамі__ быццам залацінкамі__ ўпрыгожвае дзіцячыя насы. 5) Чароўна выглядаюць чарэшні, калі на іх паяўляюцца незвычайныя__ што букецікі нявесты__ сунецы. **Адказ:** 2,4,5	1) *У маі толькі пацяплее – усё як бачыш зелянее.* → не выдзяляецца коскамі фразеалагізм ***як бачыш***; 2) *Гаючая, жыватворная, нібы крынічная вада, для нас ты, матчына мова!* → выдзяляецца коскамі параўнальны зварот ***нібы крынічная вада***; ***нібы*** – параўнальны злучнік; 3) *Соф'я Кавалеўская, якую мы ведаем як першую ў свеце жанчыну-прафесара, паходзіць са шляхецкага беларускага роду.* → не аддзяляецца коскай зварот ***як першую ў свеце жанчыну-прафесара***, які мае значэнне *'ў якасці'* (*Соф'я Кавалеўская* і ёсць *першая ў свеце жанчына-прафесар*); 4) *Вясною сонейка вяснушкамі, быццам залацінкамі, упрыгожвае дзіцячыя насы.* → выдзяляецца коскамі параўнальны зварот ***быццам залацінкамі***; ***быццам*** – параўнальны злучнік; 5) *Чароўна выглядаюць чарэшні, калі на іх паяўляюцца незвычайныя, што букецікі нявесты, сунецы.* → выдзяляецца коскамі параўнальны зварот ***што букецікі нявесты***; ***што*** – параўнальны злучнік	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з параўнальнымі зваротамі	**З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 52, 53. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 15
А22. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску (пропускаў) трэба паставіць коску (коскі): 1) Каб подых вясновы адчуць, стаю я на ганку__ стаіўшы дыханне. 2) Апранутая ў чорную світку__ ўважліва сачыла за мітуслівымі вераб'ямі варона. 3) Звязваючы з яварам свае спадзяванні на лепшы лёс__ нашы продкі выконвалі побач з ім найважнейшыя каляндарныя і сямейныя абрады. 4) Сухацвет__ ці бяссмертнік__ усё лета жаўцее	1) *Каб подых вясновы адчуць, стаю я на ганку стаіўшы дыханне.* → коскай не аддзяляецца акалічнасць ***стаіўшы дыханне***, якая з'яўляецца фразеалагізмам; 2) *Апранутая ў чорную світку, уважліва сачыла за мітуслівымі вераб'ямі варона.* → коскай аддзяляецца адасобленае дапасаванае азначэнне ***Апранутая ў чорную світку***, якое стаіць перад паясненым назоўнікам ***варона*** і аддзелена ад яго іншымі членамі сказа;	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку пры адасобленых членах сказа	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 7, 16. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 46–50. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова:

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
на адкрытых пясчаных мясцінах. 5) Найбольшую славу прыватнай друкарні Марціна Кухты прынёс__ выдадзены ў 1913 годзе__ зборнік Максіма Багдановіча «Вянок». **Адказ:** 2,3,4	3) *Звязваючы з яварам свае спадзяванні на лепшы лёс, нашы продкі выконвалі побач з ім найважнейшыя каляндарныя і сямейныя абрады.* → аддзяляецца коскай адасобленая акалічнасць ***Звязваючы з яварам свае спадзяванні на лепшы лёс***, выражаная дзеепрыслоўным зваротам; 4) *Сухацвет, ці бяссмертнік, усё лета жаўцее на адкрытых пясчаных мясцінах.* → выдзяляецца коскамі адасоблены прыдатак ***ці бяссмертнік***, пры якім ёсць злучнік ***ці*** і які мае ўдакладняльнае значэнне; 5) *Найбольшую славу прыватнай друкарні Марціна Кухты прынёс выдадзены ў 1913 годзе зборнік Максіма Багдановіча «Вянок».* → не выдзяляецца коскамі дапасаванае азначэнне ***выдадзены ў 1913 годзе***, якое выражана дзеепрыметнікавым зваротам і стаіць перад паяснёным назоўнікам ***зборнік***		вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 13
А23. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску (пропускаў) трэба паставіць коску (коскі): 1) Бярозавыя лясы__ вядома__ самыя маладыя: іх сярэдні ўзрост – 35–40 гадоў. 2) У рабоце, у клопатах ніхто__ амаль__ не заўважае, як лета мінае, пераходзіць у восень. 3) Кожны__ на маю думку__ сам каваль свайго лёсу. 4) Нота «ля» належыць салаўю, аднак__ нота «сі» належыць жаўруку – самародку-спеваку. 5) Найбольш важным__ кажуць людзі__ з'яўляецца тое, хто ты ёсць, а не тое, за каго цябе прымаюць. **Адказ:** 1,3,5	1) *Бярозавыя лясы, вядома, самыя маладыя: іх сярэдні ўзрост – 35–40 гадоў.* → слова ***вядома***, якое граматычна не звязана з іншымі словамі ў сказе, указвае на большую ступень упэўненасці ў паведамленні, з'яўляецца пабочным; пабочнае слова выдзяляецца коскамі; 2) *У рабоце, у клопатах ніхто амаль не заўважае, як лета мінае, пераходзіць у восень.* → часціца ***амаль*** коскамі не выдзяляецца; 3) *Кожны, на маю думку, сам каваль свайго лёсу.* → словазлучэнне ***на маю думку***, якое граматычна не звязана з іншымі словамі ў сказе, указвае на крыніцу паведамлення, з'яўляецца пабочным; пабочнае словазлучэнне выдзяляецца коскамі; 4) *Нота «ля» належыць салаўю, аднак нота*	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з пабочнымі канструкцыямі	**З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 44. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 14

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	«сі» належыць жаўруку – самародку-спеваку. → не аддзяляецца коскай супраціўны злучнік ***аднак***; 5) *Найбольш важным**,** кажуць людзі**,** з'яўляецца тое, хто ты ёсць, а не тое, за каго цябе прымаюць.* → сказ ***кажуць людзі***, які граматычна не звязаны з членамі сказа, не дзеліцца па членах сказа і ўказвае на крыніцу паведамлення, з'яўляецца пабочным; пабочны сказ выдзяляецца коскамі		
А24. Адзначце складаназлучаныя сказы, паміж часткамі якіх трэба паставіць коску: 1) Патыхала ад рыбацкага вогнішча юшкай а ветрык у затоках лілеі крамяныя гушкаў. 2) Грэчаскі вучоны Анаксімандр быў першым складальнікам геаграфічнай карты і ён жа першы вызначыў стораны гарызонту. 3) Дождж прайшоў і ўсе грыбы напіліся ўсмак вады. 4) Горкая часам праца затое хлеб ад яе салодкі. 5) Сягоння і пасля няхай неба будзе чыстым і будзе квітнець Зямля. **Адказ:** 1,2,4	1) *Патыхала ад рыбацкага вогнішча юшкай**,** а ветрык у затоках лілеі крамяныя гушкаў.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа з супастаўляльнымі сэнсавымі адносінамі перад супраціўным злучнікам ***а*** ставіцца коска; 2) *Грэчаскі вучоны Анаксімандр быў першым складальнікам геаграфічнай карты**,** і ён жа першы вызначыў стораны гарызонту.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа са спалучальнымі сэнсавымі адносінамі перад адзіночным спалучальным злучнікам ***і*** ставіцца коска; 3) *Дождж прайшоў **–** і ўсе грыбы напіліся ўсмак вады.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа, звязанымі спалучальным злучнікам ***і***, ставіцца працяжнік, бо другая частка сказа змяшчае вынік таго, пра што гаворыцца ў першай; 4) *Горкая часам праца**,** затое хлеб ад яе салодкі.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа з супастаўляльнымі сэнсавымі адносінамі перад супраціўным злучнікам ***затое*** ставіцца коска; 5) *Сягоння і пасля няхай неба будзе чыстым і будзе квітнець Зямля.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа са спалучальнымі сэнсавымі адносінамі перад адзіночным спалучальным злучнікам ***і*** коска не ставіцца,	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназлучаных сказах	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 6–11. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 16

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	бо ў першай частцы ёсць агульныя для абедзвюх частак словы ***Сягоння і пасля няхай***		
А25. Адзначце складаназалежныя сказы, у якіх няма парушэння пунктуацыйных нормаў: 1) Прыляцела ластаўка і прашчабятала вестачку, што вясна ідзе, і што з сабой яна цяпло нясе. 2) Кажуць, што, калі капейкі не беражэш, то і рубля не будзеш мець. 3) У небе блакітным, дзе аблокі купаюцца птушыныя вольныя песні разліваюцца. 4) Хоць варона пер'е і вымыла, бялейшай ад гэтага не стала. 5) Ураджай збярэш, калі добра зямлю ўзарэш. **Адказ:** 4,5	1) *Прыляцела ластаўка і прашчабятала вестачку, што вясна ідзе і што з сабой яна цяпло нясе.* → сказ з дзвюма даданымі азначальнымі часткамі, якія паясняюць у галоўнай дапаўненне ***вестачку***, адказваюць на адно і тое ж пытанне *якую?* і з'яўляюцца аднароднымі; паміж аднароднымі даданымі часткамі, звязанымі адзіночным спалучальным злучнікам ***і***, коска не ставіцца; 2) *Кажуць, што калі капейкі не беражэш, то і рубля не будзеш мець.* → складаназалежны сказ з дзвюма даданымі часткамі, дзе паміж падпарадкавальнымі злучнікамі ***што*** і ***калі***, якія стаяць побач, коска не ставіцца, бо ёсць другая частка ***то*** парнага злучніка ***калі – то***; 3) *У небе блакітным, дзе аблокі купаюцца**,** птушыныя вольныя песні разліваюцца.* → складаназалежны сказ, у якім даданая азначальныя частка, што звязана з галоўнай пры дапамозе злучальнага слова ***дзе***, выдзяляецца коскамі; 4) *Хоць варона пер'е і вымыла, бялейшай ад гэтага не стала.* → складаназалежны сказ, у якім даданая акалічнасная частка, што звязана з галоўнай пры дапамозе падпарадкавальнага злучніка ***хоць***, аддзяляецца коскай; 5) *Ураджай збярэш, калі добра зямлю ўзарэш.* → складаназалежны сказ, у якім даданая акалічнасная частка, што звязана з галоўнай пры дапамозе падпарадкавальнага злучніка ***калі***, аддзяляецца коскай	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназалежных сказах	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 13–21, 23, 24. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 17
А26. Адзначце бяззлучнікавыя складаныя сказы, паміж часткамі якіх трэба паставіць двукроп'е: 1) Заўважыў правільна народ не хлебам адзіным	1) *Заўважыў правільна народ**:** не хлебам адзіным жыве чалавек.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення.	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
жыве чалавек. 2) Вясну хваляць за дажджы лета хваляць за снапы. 3) Нездарма Беларусь называюць сінявокай адметнай рысай прыроды Беларусі з'яўляецца вялікая колькасць азёр. 4) Лета праляжыш зімой з торбай бегаць давядзецца. 5) Сакавік прыйшоў пад серабрысты шум ручаёў сакавік душу ўлагодзіў несціханым свістам шпакоў. **Адказ:** 1,3	ставіцца двукроп'е, бо другая частка раскрывае, удакладняе змест першай; паміж часткамі можна ўставіць злучнік ***што***; 2) *Вясну хваляць за дажджы* **–** *лета хваляць за снапы.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца працяжнік, бо іх змест супастаўляецца; паміж часткамі можна ўставіць супраціўны злучнік ***а***; 3) *Нездарма Беларусь называюць сінявокай****:*** *адметнай рысай прыроды Беларусі з'яўляецца вялікая колькасць азёр.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца двукроп'е, бо ў другой частцы ўказваецца прычына таго, пра што гаворыцца ў першай; паміж часткамі можна ўставіць злучнікі ***бо***, ***таму што***; 4) *Лета праляжыш* **–** *зімой з торбай бегаць давядзецца.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца працяжнік, бо першая частка паказвае на ўмову таго, пра што гаворыцца ў другой частцы; у пачатку першай часткі можна паставіць злучнік ***калі***; 5) *Сакавік прыйшоў пад серабрысты шум ручаёў****,*** *сакавік душу ўлагодзіў несціханым свістам шпакоў.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца коска, бо ў іх выражаюцца адносіны адначасовасці з'яў; паміж часткамі можна ўставіць спалучальныя злучнікі ***і***, ***ды*** (= ***і***)	Знакі прыпынку паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах	беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 26–29. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 18

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
А27. Адзначце сцверджанні, якія адпавядаюць складанаму сказу з рознымі відамі сувязі частак: *Трэба нам, лічу, кожнай вясной садзіць сады і кветкі Зямля якую мы атрымалі ў спадчыну і якую перададзім нашым нашчадкам павінна заставацца зялёнай і расквечанай.* 1) у сказе прапушчана двукроп’е; 2) у сказе пастаўлены ўсе неабходныя знакі прыпынку; 3) у сказе прапушчаны тры коскі; 4) у сказе прапушчаны працяжнік; 5) у сказе прапушчаны дзве коскі. **Адказ:** 1,5	**І** [1]*Трэба нам, лічу, кожнай вясной садзіць сады і кветкі*: **ІІ** [2]*Зямля,* [3]*якую мы атрымалі ў спадчыну і* [4]*якую перададзім нашым нашчадкам,* [2]*павінна заставацца зялёнай і расквечанай.* → сказу адпавядаюць наступныя сцверджанні: 1) сцверджанне пад нумарам **1**: паміж **І** і **ІІ** сэнсавымі часткамі ставіцца двукроп’е, бо яны звязаны бяззлучнікавай сувяззю і ў **ІІ** частцы ўказваецца прычына таго, пра што гаворыцца ў **І**; паміж часткамі можна ўставіць злучнікі ***бо***, ***таму што***; 2) сцверджанне пад нумарам **5**: у **ІІ** сэнсавай частцы аднародныя даданыя часткі **3** і **4**, якія стаяць у сярэдзіне галоўнай **2**, выдзяляюцца з двух бакоў коскамі. Паміж аднароднымі даданымі часткамі **3** і **4**, звязанымі спалучальным злучнікам ***і***, коска не ставіцца	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаных сказах з рознымі відамі сувязі частак	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 31, 32. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 19
А28. Адзначце знак (знакі) прыпынку, які (якія) трэба паставіць на месцы пропуску ў сказе: *Сёння добра разумею словы, якія любіў паўтараць мой дзядуля__ «Можна і самому сябе хваліць, унучак, але ўласная пахвала мала чаго вартая».* 1) кропку і працяжнік; 2) коску і працяжнік; 3) працяжнік; 4) двукроп’е; 5) кропку. **Адказ:** 4	*Сёння добра разумею словы, якія любіў паўтараць мой дзядуля*: *«Можна і самому сябе хваліць, унучак, але ўласная пахвала мала чаго вартая».* → сказ з простай мовай, у якім: 1) словы аўтара стаяць перад простай мовай; пасля слоў аўтара трэба паставіць *двукроп’е*	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з простай мовай	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 23. **Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 35, 36. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 21

<table>
<tr><th>Заданне.
Адказ</th><th>Разбор задання</th><th>Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу</th><th>Вучэбны дапаможнік</th></tr>
<tr><td colspan="4">Тэкст да заданняў А29, А30, В1–В6
(1) «Дзянёк сёння будзе як на заказ. Айда, Васілёк, у лес! Можа, грыбоў напалюем?» – сказаў Антон, разбудзіўшы ўнука на досвітку ў нядзельку.
(2) У лесе ўжо рашуча распараджалася восень. (3) Восень [1]смела [2]гаспадарыла ўсюды, але ў лесе [3]яе [4]работа [5]здавалася найбольш <u>значнай</u> і чароўнай.
(4) Па загадзе восені-чараўніцы вясёлы, гарэзлівы ветрык раскалашмаціў косы бярозкам. (5) А <u>сама</u> гаспадыня дакранулася да залатой фарбы і дзе акрапіла бярозавыя лісточкі, а дзе правяла па іх (праўда, не поўнасцю, а толькі па самым краі) тонкім залатым шнурочкам. (6) Не пашкадавала і рассыпала сонечныя залацінкі па лісці таполяў, ясеняў, дадаўшы крышку чырвані. (7) Лёгкім, нячутным крокам прайшлася каля явара. (8) Прыхінула да сябе яго галінкі, … пагладзіла ды адпусціла. (9) І стаў явар барвовы, нібы нечага засаромеўся. (10) Клёны, вакол якіх кружылася, вілася восень не адзін дзень, былі непадобныя адзін да аднаго: некаторыя мелі лімонна-жоўты колер, іншыя – чырванаватыя.
(11) – Скажы, восенню <u>лес</u> слаўны? – звярнуўся да ўнука дзядуля.
(12) – Ага! – азваўся Васілёк і раптам ускрыкнуў: – Эх, дрэнны з цябе грыбнік, дзядуля! Баравікоў побач з сабою не бачыш!
(13) – Цэлая сямейка! Кладзі хутчэй у кошык! – абрадаваўся Антон і дадаў: – Цяпер мая чарга хоць адзін баравік <u>адшукаць</u>.</td></tr>
<tr><td>А29. Адзначце правільнае сцверджанне ў дачыненні да тэксту:
1) тэкст гутарковага стылю;
2) тэкст мастацкага стылю;
3) тэкст навуковага стылю;
4) тэкст публіцыстычнага стылю;
5) тэкст афіцыйнага стылю.

Адказ: 2</td><td>тэксту адпавядае сцверджанне пад нумарам 2: тэкст мастацкага стылю, таму што:
1) уяўляе сабой свабоднае, натуральна арганізаванае маўленне, якое характэрна для мастацкіх твораў розных жанраў: раман, аповесць, апавяданне;
2) яго галоўная асаблівасць – адзінства рэалізацыі камунікатыўнай і эстэтычнай функцый: словы не толькі перадаюць пэўны змест, але і, з’яўляючыся сродкам фарміравання мастацкіх вобразаў, уздзейнічаюць на думкі і пачуцці чытача;
3) эмацыянальнасць, вобразнасць, яркасць тэксту надаюць вобразна-выяўленчыя сродкі: эпітэты (вясёлы, гарэзлівы ветрык; сонечныя залацінкі; лёгкім, нячутным крокам; лес слаўны); метафары (распараджалася восень; восень гаспадарыла; ветрык раскалашмаціў косы; восень (гаспадыня) дакранулася да фарбы, акрапіла лісточкі; прайшлася каля явара, прыхінула да яго свае галінкі, пагладзіла ды адпусціла; кружылася, вілася восень); параўнанне (стаў явар барвовы, нібы нечага засаромеўся); словы з</td><td>Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Функцыянальныя стылі маўлення</td><td>В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 11.
В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 11.
В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 13, 57.
Г.М. Валочка і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 2.
З.І. Бадзевіч і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 3, 10, 11, 33.</td></tr>
</table>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	памяншальна-ласкальным значэннем (*дзянёк*, *Васілёк*, *ветрык*, *бярозка*, *залацінкі*); фразеалагізм (дзянёк будзе *як на заказ*); сказы з простай мовай (*– Скажы, восенню* ***<u>лес</u>*** *слаўны? – звярнуўся да ўнука дзядуля.*; *– Ага! – азваўся Васілёк і раптам ускрыкнуў: – Эх, дрэнны з цябе грыбнік, дзядуля! Баравікоў побач з сабою не бачыш!*; *– Цэлая сямейка! Кладзі хутчэй у кошык! – абрадаваўся Антон і дадаў: – Цяпер мая чарга хоць адзін баравік* ***<u>адшукаць</u>***.)		**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 4–8
А30. Адзначце словы, якія могуць быць ужыты на месцы пропуску ў ***8-м*** сказе тэксту: 1) сардэчна; 2) станоўча; 3) пяшчотна; 4) лагодна; 5) плённа. **Адказ:** 3,4	на месцы пропуску ў ***8-м*** сказе тэксту могуць быць ужыты словы-сінонімы ***пяшчотна*** і ***лагодна***: 1) *пяшчотна*: (8) *Прыхінула да сябе яго галінкі, пяшчотна пагладзіла ды адпусціла.*; 2) *лагодна*: (8) *Прыхінула да сябе яго галінкі, лагодна пагладзіла ды адпусціла.*	Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Прыметы тэксту: сэнсавая цэласнасць, тэматычнае адзінства, разгорнутасць, паслядоўнасць, звязнасць, завершанасць тэксту	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 16. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 2. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 2, 26. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 9, 21. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання.

УА "РІКВ"

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
			Мінск: НІА, 2016; § 2
В1. З пранумараваных у ***3-м*** сказе тэксту слоў вызначце тое, у якім ёсць асіміляцыя зычных гукаў. Запішыце гэта слова так, як яно пададзена ў ***3-м*** сказе. **Адказ:** смела	1) *смела* → цвёрды свісцячы зычны гук [***с***] прыпадабняецца да мяккага зычнага [***м’***] і вымаўляецца як мяккі [***с’***]: [***с’м’эла***]; 2) прыпадабненне цвёрдага зычнага гука да мяккага зычнага называецца асіміляцыяй зычных гукаў па мяккасці	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія. Культура маўлення. Арфаэпічныя нормы: нормы беларускага літаратурнага вымаўлення	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 3. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 13
В2. Запішыце падкрэслены ў ***11-м*** сказе тэксту назоўнік у форме роднага склону адзіночнага ліку. **Адказ:** лесу	1) *лесу* → зборны назоўнік 2-га скланення мужчынскага роду ***лес*** у форме роднага склону адзіночнага ліку мае канчатак -***у***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Назоўнікі 2-га скланення, правапіс іх склонавых канчаткаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 18. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 29
В3. Запішыце падкрэслены ў ***3-м*** сказе тэксту прыметнік у форме назоўнага склону множнага ліку. **Адказ:** значныя	1) *значныя* → прыметнік з асновай на цвёрды зычны гук у форме назоўнага склону множнага ліку мае канчатак -***ыя***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Скланенне якасных прыметнікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 35. **.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 32
В4. Запішыце падкрэслены ў ***5-м*** сказе тэксту займеннік у форме давальнага склону адзіночнага ліку. **Адказ:** самой	1) *самой* → пры скланенні азначальнага займенніка ***самá*** націск падае на канчатак: ***самóй***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Скланенне і правапіс займеннікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 53. **.М. Валочка** і інш. Беларуская мова:

Заданне. Адказ	**Разбор задання**	**Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу**	**Вучэбны дапаможнік**
			вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 36
В5. Ад асновы дзеяслова, падкрэсленага ў ***13-м*** сказе тэксту, утварыце поўны дзеепрыметнік і запішыце яго ў форме назоўнага склону адзіночнага ліку мужчынскага роду. **Адказ:** адшуканы	1) *адшуканы* → ад асновы неазначальнай формы дзеяслова закончанага трывання ***адшукаць*** з дапамогай суфікса ***-н-*** утвараецца поўны дзеепрыметнік залежнага стану прошлага часу ***адшуканы***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Дзеепрыметнікі незалежнага і залежнага стану, іх утварэнне і правапіс	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 8, 9. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 40
В6. У адным са сказаў ***9–13*** тэксту знайдзіце слова, якое мае значэнне ‘***харошы, які дае радасць***’. Запішыце гэта слова ў той граматычнай форме, у якой яно пададзена ў адным са сказаў ***9–13***. **Адказ:** слаўны	1) *слаўны* → лексічнае значэнне ‘*харошы, які дае радасць*’ мае ўжытае ў ***11-м*** сказе тэксту слова ***слаўны***	Лексіка. Фразеалогія. Культура маўлення. Слова, яго лексічнае значэнне	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 13. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 20
В7. Знайдзіце ў прапанаваным сказе немэтазгодна (збыткоўна) выкарыстанае слова, якое парушае правільнасць маўлення. Запішыце гэта слова ў той граматычнай форме, у якой яно пададзена ў сказе: *Янка Купала быў першы, хто разгадаў у Максіме Багдановічу выдатнага паэта, таленавітага генія літаратуры.* **Адказ:** таленавітага	1) *таленавітага* → ужытае ў сказе слова ***геній*** (*генія*) мае значэнне ‘*самая высокая ступень таленавітасці чалавека ў якой-небудзь сферы дзейнасці*’, таму слова ***таленавітага*** ў прапанаваным сказе збыткоўнае	Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 1. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 2

УА "РІКВ"

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік

B8. Устанавіце адпаведнасць паміж фразеалагізмамі ў левым слупку і ***супрацьлеглымі*** ім па значэнні фразеалагізмамі ў правым слупку. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.

А. Аршын з шапкай. **Б.** Малая сошка. **В.** Жаўтаротае птушаня. **Г.** Сёмая вада на кісялі.	**1.** Крукам носа не дастаць. **2.** Свая кроў. **3.** Птушка высокага палёту. **4.** З каломенскую вярсту. **5.** Стары верабей.

Адказ: А4Б3В5Г2	1) *аршын з шапкай* – ‘вельмі малы, невысокі, нізкарослы’ → *з каломенскую вярсту* – ‘вельмі высокі’; 2) *малая сошка* – ‘нязначны, неўплывовы чалавек’ → *птушка высокага палёту* – ‘чалавек, які займае высокае становішча ў грамадстве’; 3) *жаўтаротае птушаня* – ‘вельмі малады, нявопытны, наіўны чалавек’ → *стары верабей* – ‘вельмі вопытны, спрактыкаваны чалавек’; 4) *сёмая вада на кісялі* – ‘вельмі далёкі сваяк’ → *свая кроў* – ‘блізкі сваяк’	Лексіка. Фразеалогія. Культура маўлення. Фразеалагізмы, іх роля ў маўленні	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 22. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 22

B9. Вызначце, якімі часцінамі мовы з’яўляюцца падкрэсленыя ў сказах словы, і ўстанавіце адпаведнасць паміж слупкамі табліцы. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.

А. Правіла ***гэта*** ўсім вядомае: дружыць з галоснымі «ў нескладовае». **Б.** Дзе начуе жаўранак, скажыце: на лёгкім воблаку ***або*** ў жыце? **В.** Добра жыць ***сярод*** людзей, у якіх ёсць чаму павучыцца. **Г.** ***Ці*** ж можна, працы не любячы, чалавекам стаць?	**1.** Злучнік. **2.** Займеннік. **3.** Часціца. **4.** Прыслоўе. **5.** Прыназоўнік.

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
Адказ: А2Б1В5Г3	1) *гэта* → ***указальны займеннік***, які паказвае на прадмет (***правіла***), што вылучаецца з ліку іншых; 2) *або* → ***размеркавальны злучнік***, пры дапамозе якога звязаны аднародныя акалічнасці; 3) *сярод* → ***вытворны прыназоўнік***, які стаіць перад назоўнікам ***людзей*** у форме роднага склону і мае значэнне ‘*ў акружэнні якіх-небудзь асоб*’; 4) *ці* → ***пытальная часціца***, якая ўзмацняе пытальны характар выказвання	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Самастойныя і службовыя часціны мовы	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 50. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 35, 41, 43, 44. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 4. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 35, 44, 45

В10. Вызначце спосаб утварэння прыведзеных слоў і ўстанавіце адпаведнасць паміж слупкамі табліцы. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.

А. Прываблівасць. **Б.** БТ. **В.** Загарадны. **Г.** Абмен.	**1.** Бяссуфіксны. **2.** Суфіксальны. **3.** Прыставачна-суфіксальны. **4.** Літарная абрэвіяцыя. **5.** Гукавая абрэвіяцыя.

Адказ: А2Б4В3Г1	1) *прываблівасць* → слова ўтворана суфіксальным спосабам: ***прываблів****-(ы)* + суфікс -***асць***; 2) *БТ* → літарная абрэвіяцыя: слова ўтворана з пачатковых літар слоў *беларускае тэлебачанне*; вымаўляецца [***бэтэ***]; 3) *загарадны* → слова ўтворана прыставачна-суфіксальным спосабам: ***горад****-* + прыстаўка ***за****-* і суфікс -***н****-*;	Марфемная будова слова. Словаўтварэнне і арфаграфія. Культура маўлення. Асноўныя спосабы ўтварэння слоў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; §§ 31, 32, 34. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	4) *абмен* → слова ўтворана бяссуфіксным спосабам: ***абмян***/*я*/-(*ць*) + Ø (нулявы суфікс)		беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 24, 37. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 23, 25, 26

УА "РІКВ"